

ЦИЛЈЕВА:

За Црну Гору на годину 8 круна, на по године 4 круне.
 За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 12 кр. на по године 6 круна.
 За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по годину 10 франака у злату.
 Претплата се прима само у годишњим и полугод. роковима.
 Поједини број 20 пара.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштом само унутрашњом, само и неопредмелно администрацији „Глас Црногораца“ на Цетиње, а коме је наручије, г. Вељку Рамадановићу, К. Ц. агенту у Котор.

Дописи се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 4 пара за први пут, а за сваки даљи пут по 2 пара.

Власник: Државна Штампарија

Излази суботом

Одговорни уредник: Филип Јерговић.

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I

по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

На приједлог Нашег Министра Војног, а по саслушању Нашег Министарског Савјета ријешили смо и рјешавамо:

да се командир Сава Лазаревић, досадашњи командант Горњо-морачког баталиона стави у пензију, која му по годинама службе припада.

Наш Министар Војни и Наш Министар Финансија и Грађевина нека изврше овај указ.

Цетиње, 21 октобра 1908. г.

НИКОЛА с. р.

Министар Војни, Генерал-ађутант,
 бригадир Митар Мартиновић с. р.
 Министар Финансија и Грађевина,
 Душан Вукотић с. р.

РАСПИС

Обласним управама, Обласним Судовима,
 племенским капетанима и управама
 варошких општина.

Главна Државна Контрола, својим расписом од 28. децембра 1904. године број 208., спровела је свима државним и општинским надлештвима „Дневник Депозитне Касе“ с наредбом, да поменути надлештва сав новац, који она буду примила, било од званичних лица и надлештава, било од лица и надлештава приватних, тачно заведе у поменути Дневник онога истога дана, када коју суму приме.

Међутим прегледом рачуна, које је Главна Државна Контрола доцније чинила, утврђено је, да многа државна и општинска надлештва: или нијесу никако водила „Дневник Депозитне Касе“ или су га водила нетачно и неуредно, што је, с једне стране, јако отежавало рад Контроле при контролисању, а с друге, давало могућност, да поједини одговорни рачунопологачи и наредбодавци могу чинити злоупотребе и да се за исте не подвргну одговорности по Закону, пошто Контрола, на тај начин, није била у стању, да уђе у траг свима тим злоупотребама.

На основу свега гореизложенога Главна Државна Контрола наређује свима већ споменути надлештвима, да сав новац, као: од судских кауција, аманета, наплате разних дугова, завјештаја, разних маса и наслеђа уопште, сиротињских заклада и задужбина и уопште новац, за који не постоје нарочите књиге, у које се он мора уводити, а који се предаје тим надлештвима, заведе у у „Дневник Депозитне Касе“ онога истога дана, ког су га и примила.

Даље, ниједно надлештво не смије примити никакву такву суму без спроводног акта од лица или надлештва, које ту суму предаје, у ком се мора нагласити: колика се сума спроводи, од кога и на име чега. Овако примљена сума заводи се у „Дневник Депозитне Касе“, како је то одређено расписом Контроле од 28. децембра 1904. године број 208., а спроводни акт заводи се такође истога дана у „Деловодни Протокол“ и чува се у архиви дотичног надлештва.

С примљеним и у „Дневник Депозитне Касе“ заведеним новцем дотично надлештво поступиће по упутствима и наредбама својих надлежних власти, датима односно депозитног новца уопште.

Наређује се свима Обласним Управама, Обласним Судовима, племенским капетанима и варошким општинама, да се тачно по овом распису управљају, у погледу вођења „Дневника Депозитне Касе“, јер за нетачно управљање по истом, одговорни наредбодавци и рачунопологачи подвргнуће се одговорности и казни, према величини кривике, по чл. 7., 32., 34. и 39. Закона о уређењу Главне Државне Контроле.

Вршилац дужн. Председника
 Главне Држ. Контроле
Јанко Спасојевић.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО

Дворске и дипломатске вијести

— Њено Краљевско Височанство Књагиња Милена кренула се у прошлу сриједу на пут у иностранство ради консултације љекара. Са Њеним Краљевским Височанством отпутовала је Њ. В. Књагињица Ксенија, а у њиховој пратњи налази се први ађутант Њ. Кр. В. Књаза Господара г. Михаил Поповић.

Високи путници одвезли су се аутомобилом до Тополице и отуда су одмах продужили пут за Млетке, гдје су у четвртак вече стигли. Из Млетака полазе преко Милана за Париз.

Прије поласка искупили су се пред Двором наши министри, великодостојници и многобројно чиновништво и грађанство, да Њеном Краљевском Височанству појеле срећан пут, а до Тополице отпратили су Своју Узвишену Мајку Њихова Краљевска Височанства Књаз Нашљедник и Књагиња Нашљедниковица, који су се сјутрадан на Цетиње повратили.

— У недељу, 19. о. мј., одржат је у манастирској цркви парастос за покој душе блаженопочившег Митрополита—Господара Петра II. Чиноподјествовао је Високопреосвештени Господин Митрополит Митрофан са мјесним свештенством, а присуствовали су Њ. Кр. В. Књаз Господар, Њ. В. Књаз Петар, наши министри и великодостојници, чиновништво и мноштво народа.

— Предсједник Министарског Савјета г. Др. Л. Томановић повратио се у прошлу суботу из Рима.

— Вечерас биће у Двору Њ. Кр. В. Господара велика вечера у част оvd. царско-отоманског посланика Баки-бега и особља посланства на коју су позвани дипломатски заступник Краљевине Србије г. Јовановић са госпођом и наши министри и великодостојници.

— Г. бриг. сердар Јанко Вукотић у пратњи поручника г. Блажа Врбице одлази сјутра у Цариград с нарочитом мисијом, да у овим озбиљним приликама утврди пријатељске односе, који су и до сада постојали са сусједном царевинам.

— Г. Насих-бег, новопостављени други секретар при оvd. царско-отоманској легацији, стигао је овамо и предузео своју дужност.

Саревњивост на Балкану

Кад је у почетку ове године министар Ерентал изјавио, да Аустро-Угарска мисли продужити грађењем босанске жељезнице кроз новопазарски санџак, увјеравао је онда, да то чини једино из економских обзира, а да при томе нема никаквих освајачких намјера; али кад је доцније та његова „жељезничка политика“ наишла на отпор код разних заинтересованих сила, Аустро-Угарска је промијенила своју тактику и мјесто економској приступила је сада политичкој хегемонији на Балкану. Велике силе увидјеле су ову игру и устале су пра-

вом у одбрану потлачених. Осим што износе да је анексијом Босне и Херцеговине самовласно повријеђен Берлински Уговор, оне у продирању германизма и отварању нових тржишта германским производима на Исток налазе и велике сметње својој индустрији. План је Аустрије и Њемачке са њом, да Балкан задрже у својој економској подређености натурајући му своје производе. То је основа цијелог маневрисања Аустрије и Њемачке, која на сваки начин жели да постане прва индустријска земља у Европи.

Ако овај моменат добро посматримо, одмах ће нам бити јасно, да је сад дошао час кад треба да се ријешу један економски рат између Аустрије и Њемачке с једне стране, и других великих сила, нарочито Енглеске, с друге стране.

Истина, Њемачка ће и Аустрија имати сада добро тржиште у Бугарској, која ће као независна држава прво имати већи кредит, а друго веће захтјеве и поруџбине, нарочито сада у критичним данима, које ће све због уских пријатељских веза поручивати код њих. Осим тога снабдјеваће оне и даље Босну и Херцеговину својим производима, као што су то и до сад чиниле. Али сасвим друкче стоји то питање у другим балканским државама.

Србија је већ и прије водила економну борбу и нашла тржишта за свој експорт, и једва што је спор изглађен и трговински уговор с Аустро-Угарском закључен, настао је други, још јачи. Турска, исто тако повријеђена, заузела је већ изразитије становиште, те је почела објављивати у сав глас рат аустро-угарској роби. По вијестима које долазе из Турске, видимо, да су се иначе и мирни Младотурци умјешали у тај покрет, чије се пошљедице јасно већ опајају на пасиви Њемачке, а активи Енглеске.

Капитал ће из ове борбе извући Француска, Енглеска, мало или ништа Италија, али највише Енглеска, која је стекла симпатије због свога протекторства, и која ће сјести ондје гдје је господарила Аустрија и Њемачка и ширити своје поље полако даље у Малу Азију, из Мале Азије у Персију, из Персије даље према Индији и Египту.

Како се, дакле, из свега види, цијело балканско питање почива можда у првом реду на економској бази, а сва маневрисања великих сила на том, како ће која да осигура за себе ова тржишта. Иза кулиса се полако свршава економски рат, који је од великог значаја по Њемачку и Аустрију. Енглеска тријумфује, диктира конференцију, побједиће са својим предлозима, који неће бити на штету Балкана — и добива и оснива једно тржиште, које ће је опет поставити на њено старо, прво индустријско мјесто.

Енглески листови

За Црну Гору и Србију

Енглеска штампа заузима се врло симпатично са српску праведну ствар. „Дели Телеграф“, који је донио нашим читаоцима познати пријатељски чланак, тражи у броју од 14. о. м., да се испуне умјерени али непромјенљиви захтјеви Србије

и Црне Горе, односно стварања граница између њих и Аустро-Угарске у Босни и Херцеговини. Нада Србије и Црне Горе, да ће руска влада, ако оне кратко вријеме одрже у шаху аустро-угарску војску, бити расположеном које влада међу Словенима принуђена на интервенцију, није тако неоснована, као што по извјесним знацима изгледа. — „Цар, пише тај лист, као што је познато, веома јако цијени и поштује Цара Франца Јосифа, па ипак, кад је царев изасланик дошао у Петроград са службеном посланицом, да је обробразован Dominium imperatoris et regis, Цар није хтио да га прими, наводећи, да ту није министар спољних послова. Отуда је Цар примио у аудијенцију изасланика Црне Горе, ма да се Извољски још није био вратио. Појмљиво је да то царско држање изражава дубоке симпатије према Србији и Црној Гори, које владају у Русији и сваки дан јачају. Ред је дакле да европске владе српске захтјеве узму озбиљно у оцјену. То није ни мало преферано. Ако Аустрија то одбије, она ће потврдити у опште гајено подозрење, да је циљ њене таштине приморје Јејејског мора. Упорно противљење могло би изазвати словенски покрет, чије би пошљедице врло лако могле бити веома кобне по дуалистичку монархију. Господин Миловановић вјероватно ће рећи сер Едварду Греју, да ће Србија и Црна Гора, ако се западне силе не обазру на њихова права, потргнути мач за свој опстанак. Послије своје дуге историјске борбе са слободу српска раса неће допустити, да је прогутају вали аустријске најезде.

„Тајмс“ говори о условном пријему од стране Њемачке оне тачке конференције, коју Аустрија не одбија. Он вели: „Аустрија протествује против узимања у обзир накнада за Србију и Црну Гору. То може довести до озбиљних расправа. Петроградска посјета српског Престолонашљедника у овом тренутку с писмом Краља Петра Цару догађај је, чији значај не може да не обрати на себе пажњу. У том писму се Цар позива да интервенише у питању о анексији, у коме Аустрија и Њемачка сматрају да не може бити интервенције! У Биограду и у Петрограду је та посланица, наравно, изазвала велико узбуђење. Србијин апел дира у један од најосјетљивијих и најдубљих живаца руског народног расположења, а ако се не буде нашла ма каква форма накнаде за мале српске државе, ово расположење на Неву може достићи опасне размјере. Ми имамо високо мишљење о Извољском и најзнатнијим правцима у Думи, али ће требати државничке умјешности и самосавлађивања обојих, да се одржи у границама славнофилско одушевљење, кад се масама буде причало, да су њена браћа на Балкану жртва аустријске најезде. Ми још једнако гајимо наде, да ће европски владари и народи велики и мали, с успјехом спријечити сваки пожар, или га, ако би избио, брзо ограничити и угасити, али не можемо игнорисати многе опасности ситуације, као и тај факт, да ће нам опасност још неко вријеме пријетити.

Питање о конференцији

Њемачко становиште

Њемачка влада је за вријеме преговора о конференцији стајала на становишту: да све што не може примити Аустро-Угарска, не може примити ни Њемачка. Она је одбила руски захтјев да утиче на Аустро-Угарску да ова попусти.

Од седам тачака програма конференције оспорава Аустро-Угарска другу и седму тачку.

Друга тачка говори о анексији Херцег-Босне. Русија тражи да се то питање подвргне дискусији, а Аустро-Угарска, да се сматра као свршен чин. То је тачка, о коју се највише записује. Нарочито се Аустро-Угарска противи територијалном проширењу Србије и Црне Горе. То Аустрија потпуно одбија, а помаже ју Њемачка.

Њемачко је гледиште: да прије конференције о тој другој тачки морају се споразумјети Петроград и Беч. Не дође ли до тога, Њемачка неће да учествује на конференцији.

Руско становиште

Извольски тврди, да су његови преговори са канцеларом Биловом и министром Шеном имали потпуно пријатељски карактер, и ако се у њемачким званичним круговима тврди, да Њемачка неће пристати на конференцију, ако се Русија не споразумије са Аустро-Угарском. У преговорима дошло се до споразума за све тачке осим друге и седме.

С руске стране није изгубљена нада, да ће Њемачка употребити сав свој утицај да приволи Аустро-Угарску да прими руске захтјеве и да на тај начин, из интернационалних побуда, омогући држање конференције.

Извольски је из Берлина понио утиске, да ће ипак Њемачка употребити све, да задовољи Русију.

Кад се упореди једно и друго становиште, види се, да се Извольски нада, да ће доћи до конференције, али поред одлучне изјаве Њемачке тешко је ипак вјеровати, да ће она од свога становишта одступити.

Становиште Турске

Берлински „Локалацијер“ доноси један разговор са великим везиром Фамил-пашом, у коме се истиче да ће на конференцији бити говора само о Бугарској, а не и о анексији Босне и Херцеговине, јер Аустро-Угарска и Њемачка у том случају на конференцији не би учествовале. Питање о анексији Херцег-Босне, као и критско, расправило би се преговорима између влада појединих великих сила. Сазив конференције је потребан, јер се измјенује један међународни уговор, који је до сад обавезивао све велике силе.

Велики везир не очекује од конференције знатну корист. Свакако би боље било, да се силе међу собом споразумију. Од Књаза Фердинанда и његових односа према садашњем кабинету зависиће основница споразумјевања са Бугарском, која ће морати на се примити дио отоманског државног дуга у износу од 5.000.000 лира. Фамил-паша се нада, да ће се са Бугарском моћи споразумјети.

И са српским делегатом се разговарао и утицао помирљиво на њега, те се нада, да мир од Србије није угрожен.

И Румуни се дижу

Господин К. Ксенопол, професор универзитета у Букурешту и научник свјетскога гласа, држао је ових дана у букурешком Атенеуму, на једном великом збору, један одушевљен говор, у којему је од прилике рекао, да би у овоме времену, када једна сила потписница Берлинскога Уговора брутално гази један међународни акт, мјеродавни фактори учили један страхотни идиотизам, када не би отворено тежили да остваре своје праведне националне аспирације. Румунска влада греба смјело и без сустезања да тражи Буковину, једну од најљепших земаља у којој живе Румуни.

Србија је дала, рекао је Ксенопол, јединствен примјер у новијој историји. Она, енергично и одушевљено, протестује против повреде својих права и с правом захтијева од цијелога образованог свијета, да води рачуна о њезиним оправданим националним аспирацијама. Мола, јуначка, културна Србија указала нам је пут којим треба да гредемо својем циљу.

Извольски у Берлину

Извольски је напустио Берлин и стигао у Петроград. По ранијем програму, он је требао да се врати у Русију још 13. о. м., али је свој пут одложио због тога, што је хтио да се још једном састане са књазом Биловом и министром спољних послова Шеном.

Извольски је за вријеме свога бављења у Берлину конференсао неколико пута и са Биловом и са Шеном, али каквих је резултата добио Извольског пут у Берлин, за сада се ништа не зна. Поуздано се међутим зна, да је Извольски са књазом Биловом и Шеном говорио о конференцији и програму, који ће се конференцији поднијети.

Аустријска штампа с највећим интересовањем пише о Извольском бављењу у Берлину и прави, разумије се, најпродвиђеније комбинације о његовом неуспјеху. Све су то само измишљотине и ништа више, јер њемачка влада није још ниједном ријечи наговјестила, како ће се држати на конференцији и према програму, који је, како изгледа, већ примљен од Русије, Енглеске, Француске и аустријске савезнице Италије.

За нас је, међутим, врло важна једна изјава Извольскова, коју је он учинио пред берлинским дописником „Новог Времена“. Извольски му је казао да потпуно разумије нападе руске штампе на њега, јер је аустријска акција прекршила Берлински Уговор и оштетила интересе свих Срба. Он му, рекао је Извольски даље, не може изнијети програм конференције, али ће по допуштеном царевом још ових дана говорити у Думи о по-

шљедњим дагађајима на Балкану и тачно изнијети држање Аустрије.

Глас о томе, да ће Извольски говорити у Думи о анексији Босне и пошљедњим дагађајима на Балкану, врло је непријатно дирнуо аустријске кругове, јер се добро зна да ће се при томе чути и за ствари, које је Аустрија до сада брижљиво крила.

Манифестације у Србији

Преко десет хиљада одличних грађана и омладинаца приредили су 16. о. м. у Биограду величанствену манифестацију руском посланику пред спомеником Књаза Михаила, одржавши патриотске говоре учитељ Михаило Јовић и др. Вукадиновић; затим су се манифестанти са буктињама и заставама кретали достојанствено преко Теразија до Двора, гдје су одушевљено поздравили Краља узвицима: „Живио Краљ!“, а затим продужише до руског посланика, кличући „Живио руски Цар, Живјела Русија! Ту је професор богословије Атанасије Поповић поздравио посланика Сергијева одушевљеним говором, рекавши да српски народ неће ништа туђе, да није никад био оти-мач, али да ће изгинути од одбране својега и свога права. Посланик Сергијев заблагодарио је на изјављеним симпатијама према руском Цару и руском народу рекавши: хвала вам браћо, увјеравам вас, да ће руски народ учинити све што може за своју словенску браћу! Бурно клицање „Живио руски Цар, Живјела Русија! орило се на све стране. Послије пјевања патриотских пјесама манифестанти су се вратили ка споменику Књаза Михаила, кличући непрекидно „Живио руски Цар, Живјела Русија!“

НАРОДНА ПРИВРЕДА

Како се управља Земљорадничком Задругом пише М. М. Д.

(Наставак).

4.) Кад управни одбор стече увјерење, да позајмица није употребљена на оно, на што је тражена и одобрена, кад наступе неповољне прилике у имовинским одношајима главног дужника или јемца, тако да више не пружају јемства Задрузи за безбједност позајмице; кад главни дужник или његови јемци иступе из Задруге; кад се главни дужник или његови јемци искључе из Задруге; кад се штедионични улози или зајмови, које је Задруга закључила, од једном откажу Задрузи у већој мјери — он (управни одбор) ће одмах позвати како главног дужника, тако и његове јемце, да солидарно плате Задрузи цијелу дужну суму. У исто вријеме мора се главни дужник, ако је позајмицу на зло употребљео, искључити из Задруге.

Не одазове ли се дужник, па ни јемци, таквом позиву, Задруга их мора, чим рок отказа протече, тужити надлежном суду.

Акт о тражењу обезбједи и тужба саставља се исто онако као и у случају кад дужник не плати дуг на вријеме, с том разликом, што се у овим случајевима у акту и тужби наводи још и то: да Задруга тражи обезбједу и тужи прије рока на основу права, које јој даје сама обезбједна дужникова.

Код позајмица, које су загарантоване залогом, Задруга ће просто продати залогу, чим управни одбор ријеша да се откаже позајмица дужнику.

VI. Рјешавање о набавку прибора и намјештаја за Задругу, као и о расходима.

У земљорадничким задругама важи правила, да се ни један издатак од благајнице задругине не смије учинити, ако није о њему претходно ријешило Управни одбор.

За издатке на набавку прибора и намјештаја за Задругу, као и за расходе задругине (изузимајући награде секретару-благајнику, коју скупштина одређује), ово правило има особити значај, јер Земљорадничка Задруга, као нешпекулативна установа, чији су приходи одвећ скромни, не смије чинити никаквих изливних издатака.

Управни одбор мора бити врло штедљив при рјешавању о овим издацима.

V. Пријеглед књига, докумената, вриједности и благајнице, и састављањеписа (инвентара) имовине и дуга Задругина.

Управни одбор мора водити рачуна о свему што се у Задрузи ради. Особито му је дужност да надзирава рад секретара-благајника, да прегледа благајницу укупне имовине и дуга Задругина. Овај пријеглед мора се вршити најмање један пут мјесечно. Управни одбор при пријегледу мора да сравни све споредне књиге са књигом о благајници, у коју улази свако примање и издавање, и кад то учини, онда изврши овакав рачун:

A. Примање.

Зајмови задругини	кр.	500—
Стална штедња	„	66—
Обична и дјеч.	„	811—
Позајмице Задругама		
оштете и исплате	„	6—
Књижице и обрасци	„	630
Интерес на позајмице	„	3175
Разни приходи	„	54—
Укупно примање	кр.	137505

B. Издавање.

Редовни фонд	кр.	25—
Обична и дјеч. штедња	„	130—
Позајмице Задругама	„	1135—
Намјештај и прибор	„	1870
Књижице и обрасци	„	1015
Разни расходи	„	3785

Укупно издавање кр. 1356.70. Послије тога је предузео савјивање. — Кад је извршио све савјивање и увјерио се да књига о благајници показује тачно стање Задругино, онда је потписао записник, а у књизи о благајници назначио да је тога и тога дана исту прегледао, савјивао са свима посебним књигама, документима, обезбједницама, новцем и т. д. и да је нашао све у свом реду.

Што се тиче годишњег пријегледа, он се врло мало разликује од мјесечнога, с тога се нећемо око тога ни задржавати, већ ћемо имати доцније прилике да о томе опширније говоримо.

VI. Сазив Скупштине састављање извјештаја и израда приједлога за скупштину.

Управном одбору је дужност да по свршетку сваке године, а најдаље за прва три мјесеца идуће године сазове редовну скупштину задругара.

Осим тога дужност је његова да увијек сазове ванредну скупштину задругара, кадгод то интереси задругини захтијевају.

Сазиву скупштине мора предходити одлука управног одбора у сједници, на којој се води записник.

Чим управни одбор ријеша да се скупштина сазове, мора се још истога дана написати позив за скупштину. Позив овај подписују: предсједник, један члан управног одбора и секретар — благајник. Осим тога мора се задругарима објавити одлука управног одбора и на начин како се сазивају сељани на збор. Од дана када се то учини, па до дана скупштине, мора протекти најмање десет дана.

(Наставиће се)

КЊИЖЕВНОСТ, УМЈЕТНОСТ, ПРОСВЈЕТА

Румуни према Србима и Бугарима, од др Ил. Барбулеска, превео с румунског Светислав Илић. Професор славистике на универзитету у Јашу д-р филозофије г. Илија Барбулеску, бив. под-директор Државне Архиве у Румунији и Лауреат Румунске Академије Наука, поред многих других својих чланака по румунских дневним политичким листовима и по разним румунским часописима, у којима је лијепо говорио о народу српском, написао је и једно нарочито дјело у коме доказује: да је Македонија чисто српска, а никако бугарска покрајина; да према томе Срби имају историјска своја права на ту земљу и да краљевина Румунија, па и народ румунски у Македонији, треба да стане на браник српских интереса у да у слушају потребе и оружјем у руци, брани то право народа српског па и онда, када Срби не би имали права на ту покрајину из простог разлога, што су Срби пријатељи а Бугари непријатељи румунског народа.

Он доказује да је у прошлости српски народ био важна политичка, војничка и културна чињеница на Балкану, а не Бугари; да су словенске ријечи које се и даљдањи налазе у румунскоме језику, српског поријекла а не бугарског; доказује да су Срби а не Бугари, играли видну улогу међу румунским народом и да је код румунског народа односно у Књажевинама у молдавији и Влашкој преовлађивао Србизам а не Бугаризам ит.д.

Овим својим дјелом г. Барбулеску учинио је читав преврат у јавноме мњењу румунског народа, који је све до тада на основу старинских погрешних историјских података обратило вјеровао. Цијела румунска штампа пропратила је ово дјело лијепим коментарима и пријатељским изразима за народ српски. С тога се један нашао побуђен да ово дјело преведе те немамо потребе доказивати просвјетенима како је све ово важно за интересе народа српског у свакоме погледу. Одбор Коларчеве задужбине наградио је особено ово дјело и ми га најтоплије читаоцима препоручујемо.

† Силвије Страхимир Крањчевић. Јуче је након дуге и тешке болести у 44. год. живота преминуо у Сарајеву један од најбољих хрватских пјесника Силвије Страхимир Крањчевић. Само три збирке његових пјесама су угледале свијета, али су и оне биле довољне, да му освоје

одлично мјесто у хрватској књижевности и да понесе његово име широм Словенства. Прва збирка је изашла г. 1885. и носи натпис „Бугаркиње“, другу је издала „Матица Хрватска“ г. 1898., а трећа „Трзаји“ изашла је 1902. у Доњој Тузли. Ове године је покренуло друштво хрв. књижевника у Загребу акцију, да изда у посебној књизи његове најновије пјесме.

Крањчевић се родио у Сењу, гдје је свршио и гимназиске науке. Затим је пошао најприје на богословске науке, које је већ послније шест мјесеци оставио и дошао у Загреб, да се спреми за учитеља грађанских школа. Г. 1886. положио је испит и именован учитељем трговачке школе у Мостару. Од г. 1894. служио је у Сарајеву, гдје га је ето још млада смрт затекла.

Крањчевић је био дубок, мисаон пјесник, с великом књижевном културом и његова смрт значи велики губитак за хрватску књижевност.

Нови знак интерпункције. Леон Рикје професор на „Ecole Normale de la Seine“ у Паризу, држи да је дошло вријеме, да се наша интерпункција повећа за још један карактеристичан знак. Од више година мучи се професор питањем, како да се најбоље и најподесније интерпункција попуни. Он се је упуштао у дуге и стварне конференције о предмету са професорима, школским стручњацима и књижевницима, и мисли, да је најзад дошао до правога знака. Он наиме предлаже, да се знаковима интерпункције дода још један нови, који изгледа као обрнута запета са дебелим тачком на доњем завршетку.

Професор Рикје држи, да ми сувише пребрзо читамо. Дух нема времена да стане и размишља о прочитаном, јер садањим знаковима интерпункције није довољно задржан. Модерни је реформатор најприје на то мислио, да уведе други дебели потез, те да постигне своју сврху. Међутим такав потез дјелује прилично брутално.

Скорих ће дана овај учени човјек написати стручњачку расправу о свом проналаску и изнијети је академији наука на уважење.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

„Балканска Царица“ у Биограду. У Народном Позоришту у Биограду приказивана је 18. и 19. о. мј. Балканска Царица од Николе I. Том приликом послао је министар просвјете г. Андра Николић Њ. Кр. В. Господару телеграфски поздрав, на који је Господар благоизволио захвалити подумим брзојавом, у коме је изјавио, да вјерује у побједу српске идеје и у братство Срба, доказано приликом дочека бригадира сердара Ј. Вукотића у Биограду.

Сама представа „Балканске Царице“ испала је сјајно и на опште задовољство, а публике је у позоришту било толико, да се мјеста више није могло наћи. Представа је нарочито послужила за патриотске манифестације и публика је с нестрпљивом очекивала згодна мјеста за манифестовање, те се уз бурно пјескање позориштем трајно орило: „Живио Књаз Никола, Живјело Српство!“

Одликовање. Њ. Кр. В. Господар благоизволио је одликовати г. Владислава Вукадиновића, чиновника управе фондова у Биограду, V. степенем Даниловог ордена.

Личне вијести. Овијех дана бавио се на Цетињу г. пуковник С. Хагино, војни аташе јапанског посланства у Петрограду. Г. Хагино имао је част бити примљен од Њ. Кр. В. Господара у аудијенцију.

Манифестације Муслимана. У сриједу по подне стигла је овамо из Подгорице депутација наших најодабранијих Муслимана, који су дошли да приступе Њ. Кр. В. Књазу Господару и предоче Му своју готовост, да и они у овим судбоносним часовима, у којима се налази наша отаџбина, стану на браник земље. Депутација је са заставама српском и турском дошла пред Двор пјевајући, а окупљеном цетињском грађанству одушевљено их је срјетало. Кад се је на бурно клицање појавио Њ. Кр. В. Књаз Господар, поздравио га је испред депутације г. Омер Бибезић патриотским говором, на који је Господар милостиво захвалио и напоменуо, да ће се у одлучном часу и Муслимана дати оружје, ако само они буду хтјели. Громогласно клицање: „хоћемо оружје, Живио Господар!“ пропратило је ријечи Господареве. Депутација је затијем прошла пјевајући патриотске пјесме варошким улицама, а силни им се народ придружио и у њиховим манифестацијама учествовао.

У вече су муслимани држали заједнички договор, на коме су ријешили, да сви одмах приме оружје и до потребе ступе у бојне редове црногорске. Сјутрадан су у овдашњем војном слагалишту примили пушке и са њима о рамену пошљи су опет пред Двор и поздравили Њ. Кр.

В. Господара. Иза тога су се вратили у Подгорицу, праћени одушевљеним клицањем Шетићана.

† **Командир Радоица Дуров Јованић**, 23. септембра о. г. ненадго је преминуо у Никшићу, где се случајно званичним послом бавио, чувени јунак и витез, командир *Радоица Дуров* из Горњег поља, а сјутрадан пренесено је његово мртво тијело уз велику пратњу свега грађанства, многобројног народа из околине и школске омладине са наставницима из Никшића у Горње поље, где је покојник 25. септембра о. г. свечано сахрањен.

При кретању спровода из Никшића опростио се са покојником дирљивим говором вршила дужности председника Обласног Суда г. Ш. Мартиновић, а на растанку изван вароши г. П. Јововић.

На гробу пак, у Горњем пољу, са свога мјеста опростио се са покојником никшићки надзиратељ и парох града Никшића г. Ђорђе Милоновић подужним говором, који је на присутне био од великог утицаја и у коме је достојну пошту одао заслугама и јунаштву врлог покојника.

Лака му земља, за коју је витешки радио!

Преминуо. У далеку Америци преминуо је у 34. години свога живота *Сава Николин Савошић*, виши унтерофицир и барјактар гарде. Покојник, који је у свом племену уживао опште поштовање и при потољем бирану гарде био стављен за њеног барјактара, пошао је г. 1904. на Далеки Исток, да се с Русима бори против Јапанаца. У том рату показао се валан, а у десетодневном боју код Мукдена био је рањен. За своје заслуге био је произведен за вишег унтерофицира, а по свршеном рату награђен је војничким орденом III. и IV. степена. Год. 1907. пријешао је из Русије у Сјeverну Америку, где је ускоро тешко оболио и у кругу своје браће и рођака и преминуо. Лака му туђа земља!

ТЕЛЕГРАМИ

Српски Престолонашљедник Ђорђе у Петрограду

Петерхоф, 18. октобра. — Цар је примио српског Престолонашљедника у аудијенцију, која је трајала читав сат. Пашић и Извољски нијесу присуствовали аудијенцији.

Биоград, 18. окт. (Српски пресбиро). Из Петрограда су дошле ове денеше:

Јутрос је српски Престолонашљедник у пратњи царевог ађутанта капетана Светчина прегледао царски музеј и царске штале. У 1½ сат по подне Престолонашљедник Ђорђе праћен својом свитом и царевим ађутантима генералом кањом Долгоруковим и капетаном Светчином, специјалним возом отпутовао је за Петерхоф.

У Петерхофу Престолонашљедник Ђорђе са станице одвезао се у Двор где је му представљени: командант Двора ђенерал Детлин, главни церемонијал барон Корф и заступник маршала двора ђенерал Аничков и други. Цар је стигао у Двор у 2½ сата по подне. Цар је примио Престолонашљедника Ђорђа у својем кабинету за рад. Послије аудијенције која је трајала 50 минута уведени су и представљени Цару пуковник Мариновић и мајор Тодоровић. Затим се Престолонашљедник специјалним возом вратио у Петроград у 4 сата и 45 минута. У току јучерашњег дана Престолонашљедник Ђорђе посетио је и Велике Књажеве Николаја Николајевића и Петра Николајевића.

Данас се из Петрограда јавља: Јуче у 4½ сата по подне био је свечани пријем Престолонашљедника код Цара Николе. У 1½ сат по подне дошао је у царски зимски дворца маршал кнез Долгоруки по Престолонашљедника, који је с њим, а у пратњи са својим ађутантима, отишао у Петерхоф, царску резиденцију, где је одмах свечано примљен био. Пошто је предао Цару својеручно писмо Његовог Величанства Краља Петра и захвалио, што је Цар желио да он лично донесе Краљево писмо, Престолонашљедник је остао у срдачном раз-

говору с Царем читав један сат, а по томе се, свечано испраћен, вратио у свој стан Зимски Дворац.

Сјутра ће Престолонашљедник чинити посјете Великим Књажевима и Књагињама, а у недјељу позват је на доручак код Цара у Петерхоф. **Петроград**, 19. октобра. — Престолонашљедник српски примио је данас у Зимском Двору председника Думе, Хомјакова, и више посланика.

Биоград, 19. окт. (Српски пресбиро). Из Петрограда су стигле ове вијести од 18. окт.: Престолонашљедник Ђорђе у пратњи царевог ађутанта Светчина, посетио је данас Велике Књажеве Константина Константиновића, Николаја Михајловића, Сергија Михајловића, министре Стољипина и Извољског, те управника царевог двора књаза Оболенског. Велики Књаз Константин вратио данас посјету Престолонашљеднику Ђорђу. Затим је Престолонашљедник отишао у манастир Александра Невског, где је митрополит Антоније држао бесједу. Јуче и данас Престолонашљедника Ђорђа посетили књаз Оболенски, председник министарства Стољипин, шеф генералштаба Михајловски, председник Думе Хомјаков, чланови Думе Бобрински, Лвов и други. Престолонашљедник Ђорђе, Краљевић Александар, Пашић и свита сјутра на ручак код Цара. Престолонашљедник сјутра полаже сребрни вијенац на гроб Цара Александра. Одушевљење за српску ствар овдје велико и може се као сигурно сматрати, да Русија никако неће пристати на анексију.

Данас је дошла из Петрограда ова вијест: Јуче у палати Петерхофа био ручак код Цара, на коме су били Престолонашљедник Ђорђе, Краљевић Александар, Пашић и остали чланови свите. Престолонашљедник сједио са десне стране Царице Александре Феодоровне, а са лијеве њене стране сједио Краљевић Александар. У 3 сата и 35 минута Престолонашљедник Ђорђе са Краљевићем Александром и свитом вратио се у Петроград. Данас Престолонашљедник примио министра председника Стољипина, а јуче је у 5 сати послје подне примио у српском посланству српску колонију.

Петроград, 21. октобра. — Престолонашљедник српски оставља данас Петроград. Као што се предвиђало, његово пребивање није имало званичан карактер. Пашић остаје још који дан у Петрограду. За вријеме свога боравка Престолонашљедник се могао увјерити, да званични руски кругови осјећају велику симпатију спрам Србије, и готови су да Србију морално помогну, али ће та помоћ зависити од њеног држања, нарочито ако се буде уздржавала од сваког непромишљеног корака, који би се у извјесном смислу могао схватити као изазивање. О томе су извјештени овдје и Престолонашљедник и Пашић, а у Биограду је то исто саопштио руски посланик.

Петроград, 18. окт. Председник Думе Хомјаков упутио је председнику Народне Скупштине у Биограду шљедећу депешу: Приликом скорашњих догађаја добио сам многобројне телеграме. У времену тешких искушења шиљемо свима друговима у Скупштини и пошиљаоцима депеша наше братске поздраве с увјерењем, да ће се успјешно ријешити међународно питање, које сада узбуђује и нас и све што је словенско и да ће се загарантовати сигурнија будућност народа словенског.

Цариград, 19. окт. Српско посланство побија вијест, да је Новаковић дошао овдје ради закључења савеза између Црне Горе, Србије и Турске.

Цариград, 19. окт. Одговор пор-

тин односно нацрта програма конференције предат је данас у 4 по подне свима посланицима.

Цариград, 20. октобра. Бугарски министар Љапчев стигао је овамо, да са Портом преговара о признању бугарске независности.

Лондон, 20. октобра. Министар Др. Миловановић отпутовао је у Париз.

Париз, 21. октобра. Грчки краљ отпутовао је у Беч, да Цару лично честита владарски јубилеј.

Петроград, 21. октобра. Цар је примио аустријског посланика Берхтолда у аудијенцију, и рекао му да ће његов одговор на својеручно писмо Цара Франца Јосифа предати Цару овијех дана руски посланик у Бечу.

Биоград, 21. окт. На данашњој министарској сједници, која је трајала неколико сати, одлучено је да се сазове сједница скупштине сјутра послје подне. „Србија“ јавља, да ће се на тој сједници рјешавати, да се пријестоница премјести у унутрашњост.

Биоград, 21. окт. (Српски пресбиро). Ушљед саопштења, која су представници Енглеске, Русије, Француске и Италије учинили српској влади и која садрже пријатељско саветовање, да се Србија у интересу мира уздржи од корака које би могли мир пореметити, српска влада одговорила је да је она и поред врло разумљиве узрујаности јавног мњења сачувала у свему коректно држање Србије и да Србија вјерујући у правичност великих сила очекује праведно рјешење односно захтјева, које је изнијела у ноти од 24. септембра, упућеној великим силама.

Биоград, 21. окт. (Српски пресбиро). Синоћ цио гарнизон биоградски алармиран изишао ван вароши на положаје према Аустро-Угарској; варош је била скоро цијелу ноћ узрујана поводом тога. Данас је саопштен шљедећи коминике: Узнемирење, које је синоћ било у Биограду и које је дало повода разним алармантним депешама новинарских дописника, изазвало је гласовима о изненадном нападу Аустро-Угарске на Србију, коју су се гласови послје показали као неосновани. Како је држање Србије у свему коректно, ови гласови су могли произвести само тренутно узбуђење; синоћњи је нагли излазак трупа биоградског гарнизона на положаје у околини Биограда извршен као мјера опрезности ушљед проузрокованог узбуђења, и поуздано се може очекивати повољан утицај те мјере у смислу стишавања узрујаности у публици.

Сједница Народне Скупштине сазвата је у смислу много ранијег рјешења, да се Скупштина и ако је због још неизрађеног пројекта државног буџета одложена, ипак сазива с времена на вријеме, само ради обавјештавања. Држање Србије може се окарактерисати и резимирати у мало ријечи: Србија коректним држањем, чека рјешење конференције великих сила.

Њујорк, 22. октобра. Министар војни, Тафт, изабран је великом већином за председника Савезних Држава Сјеверне Америке против Бријана.

Биоград, 22. окт. (Српски пресбиро). Савршено је измишљена вијест „Берлинер Локаланцајгера“, да пут Престолонашљедника у Петроград стоји у вези са намјером Краља Петра, да се захвали на пријестолу. Мисија Престолонашљедника Ђорђа стоји у вези са нотом српске владе, упућеном 24. септембра великим силама, а Краљ Петар није се никад носио мишљу дазаблагодари на пријестолу, а најмање сада.

Биоград, 23. окт. (Српски пресбиро). Председништво Народне Скупштине издало је овај коминике: Народна Скупштина у двјема тај-

ним сједницама у уторак послје подне и сриједу прије подне, са слушала је владин извјештај о ситуацији као и обавјештење и одговоре на питања, која су стављена од стране појединих народних посланика. Према тим обавјештењима Народна Скупштина је са задовољством примила на знање, да Србија с обзиром на тешку ситуацију предузима све што је потребно за одлучну одбрану српских интереса, да ће Србија продужити потпуно коректно држање испуњавајући даље све међународне дужности, да судећи по пријатељском расположењу јавног мњења у Европи и осјећаја правичности код великих сила има основа очекивати правично рјешење српских захтјева, и да ће према свему томе Србија без узнемирења сачекати састанак конференције и њена рјешења.

Беч, 23. окт. Грчки краљ Ђорђе припио је јуче овамо. На станици га је дочекао Цар и надвојводе. Синоћ је био у Двору у његову част свечани објед, за вријеме којег се између Цара и Краља измијењале срдачне здравце.

Беч, 23. окт. Цар Вилхелм стигао је у Екартсау близу Беча, где ће као гост Престолонашљедника Франца Фердинанда провести два дана у лову, а на повратку ће посетити и Цара Франца Јосифа у Бечу.

Биоград, 23. окт. Народна Скупштина примила је са задовољством к знању извјештај владин о садашњој ситуацији. Скупштина је поново засвједочила потпуно сагласје са држањем владиним.

Беч, 24. окт. Послије доручка у Шенбруну Краљ Ђорђе опростио се са Царем и пошао у хотел, где ће боравити још 5—6 дана.

Петерхоф, 24. окт. Цар и Царица пријешли су у Царско Село.

Биоград, 24. окт. На озбиљне представке аустро-угарског министра и пријатељске сајете представника других сила, влади је пошло за руком да утиша јавно мишљење. Прва је послједица тога, да је престао бојкот против аустро-угарских трговаца, а влада је позвала уредништва листова, да се у писању уздрже од напада против Цара Франца Јосифа, јер ће иначе листови бити конфисцирани.

Цариград, 24. окт. На поновно тражење Србије велики везир је дозволио искрцавање и провоз ратног материјала, који је за Србију дошао у Солун.

Беч, 25. октобра. Цар Вилхелм стигао је са престолонашљедником Францом Фердинандом овамо, да посети цара Франца Јосифа. У вече био је у Шенбруну интимним објед, на коме су осим оба цара и надвојводе Франца Фердинанда присуствовали њемачки посланик у Бечу Чиршки, министар Ерентал и аустро-угарски посланик у Берлину Сеђени. Послије обједна владари су се задржали на само пола сата, а у 9 сати је цар Вилхелм отпутовао.

Цариград, 25. октобра. Посланици Француске и Енглеске тражили су јуче од Порте, да Турска престане с мобилизацијом и питали су, кад ће Турска отпустити резерviste и редифе, који су били позвани на вјежбе за три недјеље? Министар иностраних дјела је одговорио, да ће сви бити отпуштени у току једне недјеље дана.

Биоград, 25. октобра. Чује се, да ће министар војни тражити од Народне Скупштине нови кредит од 30 милиона динара.

Будимпешта, 25. октобра. Министар трговине закратио је улазак у Мајарску биоградским листовима: „Одјек“, „Самоуправа“, „Вечерње Новости“, „Звоно“, „За Отаџбину“, „Политика“, „Правда“ и „Трговински Гласник“.

